

# **MAANPUOLUSTUSKORKEAKOULU**

## **MERIVARTIOTAKTIKKA**

EUK:n tutkielma

Kapteeniluutnantti  
Tapani Hollmén

Esiupseerikurssi 62  
Rajavartiolinja

Huhtikuu 2010

## MAANPUOLUSTUSKORKEAKOULU

<b>Kurssi</b> Esiupseerikurssi 62	<b>Linja</b> Rajavartiolinja
<b>Tekijä</b> Kapteeniluutnantti Tapani HOLLMÉN	
<b>Tutkielman nimi</b> MERIVARTIOTAKTIikka	
<b>Oppiaine johon työ liittyy</b> Operaatiotaito ja taktiikka	<b>Säilytyspaikka</b> Kurssikirjasto (MPKK:n kirjasto, RMVK:n kirjasto)
<b>Aika</b> Huhtikuu 2010	Tekstisivuja 24 Liitteitä 0
<b>TIIVISTELMÄ</b>  <p>Suomen merialueilla tapahtunut muutos sitten edellisen kirjoitetun merivalvontaohjeen vuonna 1985 on ollut jatkuvaa sekä Suomen sisäisesti tarkasteltuna, että naapurivaltojen osalta. Tämän lisäksi Rajavartiolaitos on uudelleen organisoitunut. Merivartiostojen määrä on vähentynyt kolmesta kahteen ja merivartioasemien määrä on tippunut 25:teen. Rajavartiolaitoksen tehtävien muuttuminen rajatarkastusten osalta kuormittaa suuresti varsinkin Suomenlahden merivartiostoa.</p> <p>Tutkimus suoritettiin laadullisena tutkimuksena. Tutkimuksessa sovellettiin hermeneuttista lähestymistapaa.</p> <p>Tutkimusongelmana oli määritellä käsite merivartiotaktiikka.</p> <p>Tutkimuksessa havaittiin, että käsitettä merivartiotaktiikka käytetään rajavartiolaitoksessa erittäin harvoin. Merivartiotaktiikka korvataan lähes jokaisessa yhteydessä jollain kiertoilmauksella kuten esimerkiksi sanalla toimintamenetelmä. Keinovalikoima merivartioinnin toteuttamiseksi on moninainen sekä jatkuvasti muuttuva. Muutos johtuu suurimmaksi osaksi kaluston ja toimintaympäristön sekä organisaation kehitymisestä. Tärkeimpiä merivartioinnin keinoja ovat tekninen valvonta ja partiointi sekä viranomaisten välinen yhteistyö.</p>	
<b>AVAINSANAT</b> Käsiteanalyysi, taktiikka, merivartiointi.	

# **TUTKIELMAN SISÄLLYSLUETTELO**

<b>1.</b>	<b>JOHDANTO</b>	<b>1</b>
1.1.	Tutkimusaihe	1
1.1.1.	Taustat ja viitekehys	2
1.1.2.	Tutkimusmenetelmä	3
1.2.	Tutkimusongelma ja kysymyksenasettelu	3
1.2.1.	Käsittelytapa ja rajaukset	4
1.2.2.	Peruskäsitteiden määrittely	4
1.3.	Lähdeaineistosta	9
<b>2.</b>	<b>TAKTIIKAN KÄSITTEESTÄ</b>	<b>10</b>
2.1.	Puolustusvoimien näkökulma	10
2.2.	Poliisin näkökulma	11
2.3.	Liiketaloudellinen näkökulma	12
<b>3.</b>	<b>MERISOTATAKTIIKAN KÄSITTEESTÄ</b>	<b>13</b>
<b>4.</b>	<b>MERIVARTIOINTI KÄSITTEENÄ</b>	<b>15</b>
4.1.	Merivartioinnin historiaa	15
4.2.	Merivartiointi käsitteen avaaminen	15
4.3.	Merivartioinnin suunnittelu ja käskyty prosessi	17
<b>5.</b>	<b>JOHTOPÄÄTÖKSET</b>	<b>23</b>
5.1.	Yleisiä johtopäätöksiä	23
5.2.	Merivartiotaktiikan käsite	23
5.3.	Esitys jatkotutkimukseksi	24

## **TUTKIELMAN LÄHDELUETTELO**

**L/1 – L/3**

### **JULKAISEMATTOMAT LÄHTEET**

**L/1**

Rajavartiolaitoksen asiakirjat

**L/1**

Ohjesäännöt

**L/1**

Muut julkaisemattomat lähteet

**L/1**

### **JULKAISTUT LÄHTEET**

**L/2**

Tutkimukset ja opinnäytteet

**L/2**

Kirjallisuus

**L/2**

Lehdet ja artikkelit

**L/3**

Muut julkaistut lähteet

**L/3**

## **MERIVARTIOTAKTIikka**

### **1. JOHDANTO**

#### **1.1. Tutkimusaihe**

Suomen merialueilla tapahtunut muutos sitten edellisen kirjoitetun merivalvontaohjeen vuonna 1985 on ollut jatkuvaa sekä Suomen sisäisesti tarkasteltuna, että naapurivaltojen osalta. Tämän lisäksi Rajavartiolaitos on uudelleen organisoitunut. Merivartiostojen määrä on vähentynyt kolmesta kahteen ja merivartioasemien määrä on tippunut 25:teen.

Rajavartiolaitoksen tehtävien muuttuminen rajatarkastusten osalta kuormittaa suuresti varsinkin Suomenlahden merivartiostoa.

Tutkimuksen ja uuden ohjeistuksen saamisen tärkeyttä lisää myös se, että RVL:n strategian 2019 mukaisesti Suomeen tullaan luomaan Euroopan turvallisimmat raja- ja merialueet. Tähän visioon pääsemiseksi tulee kehittää merivartiotaktiikkaa ottaen huomioon RVL:n strategiset suunnitelmat. Turvallisuus merialueilla tulisi pystyä turvaamaan laajenevasta tehtäväkentästä huolimatta nykyisillä resursseilla.<sup>1</sup> Tämän hetkinen taktiikka on pitkälti periytynyttä, eikä sitä löydy kirjoitettuna.

Lisäksi RVL:n strategian 2019 mukaisesti saaristoalueiden turvallisuuspalvelut tulisi pyrkiä takaamaan nykyisillä resursseilla lisäämällä yhteistyötä muiden viranomaisten kanssa.<sup>2</sup>

Vanhojen merivartio-oppaiden kirjoittamisen yhteydessä ei viranomaisyhteistyötä ole käsitelty läheskään riittävällä laajuudella.

Kaluston muutosten lisäksi merivartiostojen toimintaympäristö on muuttunut suuresti edellisten merivartio-oppaiden kirjoitusten jälkeen.<sup>3</sup> Tällä hetkellä lähes kaikki Itämeren

---

<sup>1</sup> Rajavartiolaitos, Rajavartiolaitoksen strategia 2019, 18.3.2009, Helsinki

<sup>2</sup> Rajavartiolaitoksen strategia 2019, s 13.

<sup>3</sup> Edellinen julkaistu opas merivartiointista on vuodelta 1985 ”Merivartio-ohje merivartioalueille ja vartiolaivoille MAVO”

ranta-valtiot ovat Schengen – sopimukseen kuuluvia, joten mm huvialusliikenne saa liikkua vapaasti lähes koko valvonta-alueella.

Koska varsinaista merivartiotaatiikkaa ei ole aikaisemmin saatettu kirjalliseen muotoon, tulee tämä tutkielma olemaan luonteeltaan perustutkimusta. Tutkimuksen kentän hajanaisuutta kuvaa se, että molemmat merivartiostot, Länsi-Suomi ja Suomenlahti, käyttävät eri termejä omista merivartiotaattisista käskyistään.<sup>4</sup>

Toimintaympäristön jatkuvasti muuttuessa ajantasaisen ohjeistuksen ylläpitäminen on todettu suureksi haasteeksi mm Loukkaanhuhdan esiupseerikurssilla tekemässään tutkielmassa.<sup>5</sup> Vastaava haaste on todettu muun muassa Ruotsin valtiokonttorin teettämässä tutkimuksessa ”Effektivare kustbevakning”.<sup>6</sup> Kyseisessä raportissa painotetaan suunnittelun hankaluutta jatkuvasti ja nopeasti muuttuvassa sisäisessä ja ulkoisessa toimintaympäristössä. Muutokset eivät johdu pelkästään maan itsensä tekemistä päätöksistä, joihin pystyttäisiin helpommin vaikuttamaan suunnittelulla. Suurimmat muutokset tulevat nykyaikana EU:n sekä muiden Itämerenmaiden vaikutuksesta.<sup>7</sup>

#### 1.1.1. Taustat ja viitekehys

Tutkielman viitekehys on esitetty kuvassa 1.

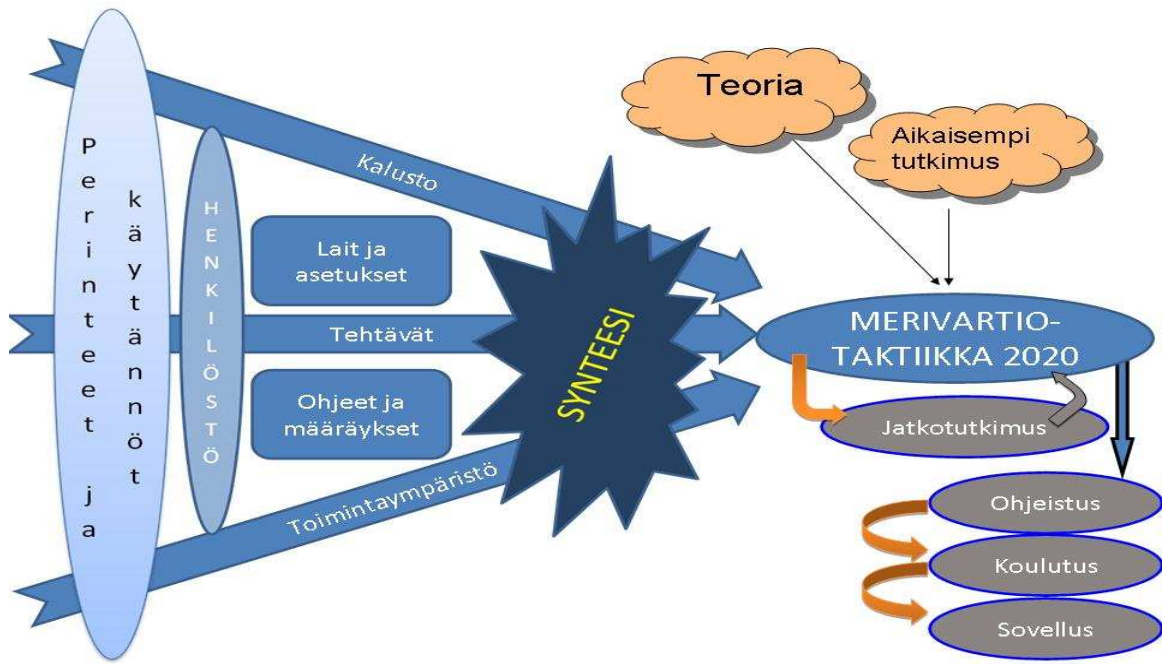
---

<sup>4</sup> Suomenlahden Merivartioston vuosittainen käsky on nimeltään ”Rajaturvallisuuskäsky” ja Länsi-Suomen Merivartioston vastaava on nimeltään ”Toimintakäsky”

<sup>5</sup> Loukkaanhuhta, Kari: Rajavalvonnan taktiikka vuonna 2010, Maanpuolustuskorkeakoulu, Helsinki, huhtikuu 1999

<sup>6</sup> Effektivare kustbevakning, Rapport 2000:1, Regeringen, Försvardepartementet, 9.9.1999, 1999/0399-5, Tukholma.

<sup>7</sup> Effektivare Kustbevakning, (2000), s 74.



Kuva 1: Tutkielman viitekehys.

### 1.1.2. Tutkimusmenetelmä

Tutkimus suoritetaan laadullisena tutkimuksena. Laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus on menetelmäsuuntaus, jota käytetään ihmistieteissä määrällisen, eli kvantitatiivisen tutkimusotteen, lisäksi. Laadullisessa tutkimuksessa pyritään ymmärtämään tutkittavaa ilmiötä. Tällä tarkoitetaan ilmiön merkityksen tai tarkoituksen selvittämistä sekä kokonaisvaltaisen ja syvemmän käsityksen saamista ilmiöstä.<sup>8</sup>

Tutkimuksessa sovelletaan hermeneuttista lähestymistapaa. Hermeneutiikka on oppi tulkinnasta. Se selittää sisältöjä sekä tekstien ilmaisua ja merkitystä.<sup>9</sup> Tämän lähestymistavan erityispiirteet soveltuvat sekä tutkijaan että tutkittavaan aihepiiriin.

Mika Hallila on väitöskirjassaan ”Metafiktioin käsite, Teoreettinen, kontekstuaalinen ja historiallinen tutkimus” jakanut käsitteisiin kohdistuvan tutkimuksen kolmeen eri intressikategoriaan; 1) paradigmakriisi 2) käsitteen merkityksen selventäminen ja 3) keskustelu käsitteiden käytöstä.<sup>10</sup> Kaikki nämä menevät osittain päällekkäin, mutta parhaiten yllä mainituista kategorioista tähän tutkimukseen sopii käsitteen merkityksen selventäminen.

<sup>8</sup> Pertti Alasuutari, Laadullinen tutkimus, 2. uudistettu painos 1995 - 3. uudistettu painos 1999 - 6. painos 2007. Tampere: Vastapaino, 1993, s. 21.

<sup>9</sup> Ilari Hetemäki, Filosofian sanakirja, Werner Söderström Osakeyhtiö, Porvoo-Helsinki-Juva, 1999.

<sup>10</sup> Mika Hallila, väitöskirja, Metafiktioin käsite, Teoreettinen, kontekstuaalinen ja historiallinen tutkimus, Joensuun yliopiston humanistisia julkaisuja 44, Joensuun yliopisto, Joensuu 2006.

Tällä tarkoitetaan sitä, että käsite otetaan tarkasteltavaksi, jotta voidaan ymmärtää mitä käsitteeseen sisältyy, mihin teoreettisiin keskusteluihin se liittyy ja miten sen merkitystä voitaisiin selventää, jotta kaikki puhuisivat samalla käsitteellä suunnilleen samoista asioista.<sup>11</sup>

## 1.2. Tutkimusongelma ja kysymyksenasettelu

Käsitteen ”merivartiotaktiikka” määrittelemisen on yksi tutkimuksen päätavoitteesta. Määrittelyä ei tällä hetkellä lähdeaineistosta löydy.

Tutkimuksen yhtenä osatavoitteena on tuoda esille merivartioprosessit ja mahdolliset taktiset johtamistoimenpiteet.

Lisäksi tarkoituksena on luoda perusta jatkotutkimukselle sekä mahdolliselle merivartiotaktiikan ohjeistukselle rajavartiolaitoksessa.

Jatkuvasti muuttuvassa tehtäväkentässä ja toimintaympäristössä kirjallisen ohjeistuksen laatiminen tulee olemaan entistä suuremmassa roolissa. Kuten Kesseli on artikkelissaan onnistuneesti päätellyt, edelleen teknistyvässä toimintakentässä ihmisten määrä vähenee, joten yksittäisen toimijan tekemien taktisten ratkaisujen painoarvo kasvaa.<sup>12</sup> Näin ollen luonnollisena tavoitetilana on, että nämä tehdyt ratkaisut ovat annettujen ohjeiden ja määräysten mukaisia.

### 1.2.1. Käsittelytapa ja rajaukset

Tutkimus rajataan koskemaan kokonaisuudessaan merivartiostojen rauhanaikaista toimintaa. Tämä johtuu tavoitteiden painottumisesta nykyisen tilanteen selvittämiseen. Sodanajan toiminta merivartiostoissa ei välttämättä kriisin alkuaikoina poikkea suuresti rauhanajan toiminnasta, joten mahdolliset tutkimustulokset voivat olla sovellettavissa osittain myös sotaa pienempi asteisten kriisien taktiseen suunnitteluun ja ajatteluun.

Tutkimuksesta rajataan pois merivartiostojen toiminta, joka painottuu maa-alueille taikka maalla sijaitseviin toimipisteisiin, kuten esimerkiksi Helsinki-Vantaan lentokenttä.

---

<sup>11</sup> Mika Hallila, s 18.

<sup>12</sup> Mika Huttunen ja Jussi Metteri: Ajatuksia operaatiotaidon ja taktiikan laadullisesta tutkimuksesta, Maanpuolustuskorkeakoulun taktiikanlaitoksen julkaisusarja 2, Nro 1/2008, Pasi Kesselin artikkeli, s 19.



### 1.2.2. Peruskäsitteiden määrittely

**Aluevedet** jakautuvat sisäisiin aluevesiin ja ulkoisiin aluevesiin eli **aluemereen**. Aluemiä kuuluu valtion hallintaan. Kaikilla aluksilla on kuitenkin lupa kulkea sen poikki rauhanomaisesti, mutta ulkomaalainen alus saa ankkuroida aluemerelle vain ylivoimaisen esteen tai hätätilanteen takia. Nykyään kansainväliset sopimukset määräävät aluemerän rajaksi enintään 12 meripeninkulmaa (22,2 km) rannasta tai sisäisten aluevesien ulkorajasta. Aluemiä ei kuitenkaan ole rannikkovaltion taloudellisen toiminnan ulkoraja. Aluemerän ulkoraja voi siis vaihdella suurestikin nolasta meripeninkulmasta kahteentoista alueesta riippuen. Aluemerän ulkoraja käsitetään merirajaksi siinä tilanteessa, jossa se on suorassa kosketuksessa toisen valtion aluemerän ulkorajaan.<sup>13</sup> Lisäksi aluemerän ulkorajaa kutsutaan myös kansainvälisen merialueen rajaksi eli aluevesirajaksi.<sup>14</sup>

Sisäisiä aluevesiään valtio hallitsee täysin; ne ovat samassa asemassa kuin sisämaan vesistöt. Sisäisillä aluevesillä tarkoitetaan sellaista vesialuetta, joka jää kahta saarta tai saarta ja emämaata yhdistävän linjan tai mereen laskevan joen suun poikki kulkevan linjan sisäpuolelle.<sup>15</sup> ja <sup>16</sup> Käytännössä rajapisteet on määritelty asetuksessa Suomen aluevesien rajoista annetun lain soveltamisesta.<sup>17</sup>

**Merivartiointilla** tarkoitetaan merivartio-ohje merivartioalueelle ja vartiolaivalle- kirjan mukaan valtakunnan rajojen vartiointia merellä, aluevesirajojen vartiointiksi suoritettavaa partiointia, tutkavalvontaa, vedenalaista valvontaa, tähystystä sekä muuta merialueen valvontaa ja rajarauhan ylläpitoa, rajatapahtumien tutkintaa sekä rajasta ja sen laitteista huolehtimista.<sup>18</sup> Merivartiointia on siis kaikki toiminta pinnalla, pinnan alla ja ilmatilassa. Toisaalta merivartio-ohje merivartiostolle - kirjan mukaan merivartiointi tarkoittaa rajavartiolaitokselle säädettyjen tehtävien hoitamista merialueella.<sup>19</sup>

<sup>13</sup> Laki Suomen aluevesien rajoista, Helsinki, 18.8.1956.

<sup>14</sup> Merivartio-ohje merivartiostolle (MVO). Sisäasiainministeriö, Rajavartiolaitoksen esikunta, komento- ja koulutusosasto, lähete, 2300/Ddca, 11.6.1985, Helsinki, s. 8.

<sup>15</sup> Suomalaisen kirjallisuuden seura, Nykysuomen sanakirja, osat I ja II, WSOY:N graafiset laitokset, Porvoo, 1985, s. 66.

<sup>16</sup> Laki Suomen aluevesien rajoista annetun lain muuttamisesta, Helsinki 3.3.1995

<sup>17</sup> Asetus Suomen aluevesien rajoista annetun lain soveltamisesta, Helsinki, 31.7.1995

<sup>18</sup> Merivartio-ohje merivartioalueille ja vartiolaivoille (MAVO), Sisäasiainministeriö, Rajavartiolaitoksen esikunta, Komento- ja koulutusosasto, Helsinki, 5370/Dbca, 3.12.1985, s. 25.

<sup>19</sup> MVO (1985), s. 8.

**Merivartiostot** (Länsi-Suomen ja Suomenlahden merivartiostot) kuuluvat Rajavartiolaitokseen. Merivartiostojen tehtävänä on suojata yhteiskuntaa ja kansalaisiaan vastuualueellaan ehkäisemällä ja tuomalla ilmi laitonta maahantuloa sekä osallistumalla muun rajanylittävän rikollisuuden torjuntaan huolehtien samalla rajanylitysliikenteen sujuvuudesta.

Lisäksi merivartiostot turvaavat merellä hädässä olevien ihmisten pelastamisen ja osallistuvat rannikolla ja saaristossa laaja-alaisesti turvallisuuspalveluiden tuottamiseen. Merivartiosto toteuttaa vastuualueellaan rajavartiolaitoksen tehtäviin liittyvää rikostiedustelua, tekee riskianalyyskejä sekä suorittaa rajavalvonnan yhteydessä merivalvontaa.<sup>20</sup>

**Merivalvonta** on rauhanaikana merialueilla tapahtuvaa alueellisen koskemattomuuden valvontaa. Käytännössä tämä tarkoittaa tilannekuvan muodostamista käytössä olevilla resursseilla ja ylläpitämistä sekä jakamista tarvitsijoille. Merivalvontaa suoritetaan merialueen yläpuolisessa ilmatilassa, pinnalla sekä pinnan alla.<sup>21</sup>

**Operaatiotaito** on oppi sotatoimista ja operaatioista. Operaatiotaidon olennaisin sisältö on esimiesten kyky suunnitella, valmistella ja johtaa operaatio niin, että operaatioon sisältyvien taistelujen tuloksena on asetettujen päämäärien saavuttaminen.<sup>22</sup>

**Operatiivinen taso** käsittelee järjestelyjä maanpuolustusalueen, sotilasläänin, lennoston, laivaston, armeijakunnan, prikaatin ja rannikkoalueen tasolla.<sup>23</sup> Rajavartiolaitokseen suhteutettuna operatiivisella tasolla voidaan ymmärtää Rajavartiolaitoksen tasoa.

**Operatiivisella toiminnalla** tarkoitetaan päivittäistä toimintaa riippumatta toiminnan organitorisesta tasosta. Esimerkiksi vartiolaivojen vartiovuorojen aikaisesta toiminnasta käytetään yleisesti termiä operatiivinen toiminta.<sup>24</sup>

**Partiotaktiikalla** tarkoitetaan partion sisäisesti sovittua työnjakoa erityylisten tilanteiden hallinnassa.

<sup>20</sup> Suomenlahden merivartiosto, Esikunta, Meritoimisto, Rajaturvallisuus 2009, käsky, 1736/40/2009, Helsinki, tammikuu 2009

<sup>21</sup> MAVO (1985), s 37.

<sup>22</sup> Markku Iskanius (1998): Operaatiotaidon ja taktiikan opettajan ohje, Maanpuolustuskorkeakoulu, Taktiikan laitos, julkaisusarja 2, 1998, Helsinki.

<sup>23</sup> Markku Iskanius, (1998), s 33.

<sup>24</sup> Vartiolaivojen operatiivisen käytön kehittäminen, Työryhmäraportti, toukokuu 2009, 29.5.2009, Turku.

**Poliisitaktiikka** määritellään seuraavasti: strategian sisällä oleva konkreettisempi lyhyen tähtäimen toimintatapa tai -linja. Usein taktiikalla tarkoitetaan toimintamallia, joka kertoo miten toimitaan tietyn tyyppisessä tilanteessa.<sup>25</sup>

**Rajavartiolaitos** toimii rajaturvallisuuden ylläpitämiseksi yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa. Rajavartiolaitoksen toiminnan tavoitteena on rajaturvallisuuden ylläpitäminen. Rajavartiolaitos suorittaa erikseen säädettyjä valvontatehtäviä sekä toimenpiteitä rikosten ennalta estämiseksi, selvittämiseksi ja syytteeseen saattamiseksi yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa. Rajavartiolaitos suorittaa poliisi- ja tullitehtäviä, etsintä- ja pelastustehtäviä sekä osallistuu sotilaalliseen maanpuolustukseen. Rajavartiolaitoksen tehtävistä meripelastustoimen alalla säädetään meripelastuslaissa.<sup>26</sup>

Rajavartiolaitosta johtaa sisäministeriössä rajavartiolaitoksen päällikkö alaisinaan hallintoyksiköinä: neljä rajavartiostoa, kaksi merivartiostoa, vartiolentolaivue, raja- ja merivartiokoulu sekä rajavartiolaitoksen esikunta.<sup>27</sup> Rajavartiolaitoksen esikunta on samalla sisäasiainministeriön rajavartio-osasto.

**Rajaturvallisuuden ylläpitämisellä** tarkoitetaan niitä kotimaassa ja ulkomailla suoritettavia toimenpiteitä, joilla pyritään estämään valtakunnanrajan ja ulkorajan ylittämisestä annettujen säännösten rikkominen ja rajat ylittävästä henkilöliikenteestä yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle aiheutuvat uhat sekä varmistamaan rajanylityksen turvallisuus.<sup>28</sup>

**Rajatarkastuksilla** tarkoitetaan rajaturvallisuuden ylläpitämiseksi suoritettavaa rajanylityksen tai rajanylitysaikomuksen perusteella toteutettavaa henkilön sekä hänen tavaroidensa ja kulkuneuvonsa tarkastamista ja henkilöiden kuulemista.<sup>29</sup>

**Rajavalvonnalla** tarkoitetaan rajajärjestyksen ja rajaturvallisuuden ylläpitämiseksi toteutettavia toimenpiteitä, joilla valvotaan valtakunnan rajoja estäen erityisesti ulkorajan ylittäminen rajanylityspaikkojen välisellä alueella.<sup>30</sup>

---

<sup>25</sup> Matti Mälkiä, Poliisiammattikorkeakoulu, luentomateriaali, Strateginen johtaminen, Helsingin yliopisto, Johtamisen sivuainekokonaisuus, JOS2, Kevät 2007

<sup>26</sup> Laki Rajavartiolaitoksesta, 15.7.2005, Helsinki, 15.7.2005/578.

<sup>27</sup> Laki Rajavartiolaitoksen hallinnosta, 15.7.2005, Helsinki, 15.7.2005/577.

<sup>28</sup> Laki Rajavartiolaitoksesta, 2005.

<sup>29</sup> Laki Rajavartiolaitoksesta, 2005.

<sup>30</sup> Laki Rajavartiolaitoksesta, 2005.

**Schengen säännöstöllä** tarkoitetaan Amsterdamin sopimuksella 1 päivänä toukokuuta 1999 osaksi Euroopan unionin säännöstöä otettua kokonaisuutta, joka koostuu vuoden 1985 Schengenin sopimuksesta, vuoden 1990 Schengenin yleissopimuksesta, jäsenvaltioiden liittymissopimuksista sekä Schengenin toimeenpanevan komitean päätöksistä ja julistuksista, sekä tähän säännöstöön perustuvia myöhemmin annettuja säädöksiä.<sup>31</sup>

**Strategialla** tarkoitetaan suunnitelmaa, jolla pyritään saavuttamaan tavoiteltu päämäärä. Sodankäynnissä strategia on lähinnä oppi sodan voittamisesta (asevoimilla). Strategian yläpuolelle sijoitetaan suurstrategia ja alapuolella operaatiotaito. Strategia käsittää myös kaikki sodan valmisteluun liittyvät asiat varsinaisen sodankäynnin lisäksi.<sup>32</sup>

**Strategisella tasolla** tarkoitetaan valtakunnan johtoa sekä poliittiseen päätöksen tekoon osallistuvaa henkilöstöä. Koska rajavartiolaitoksen esikunta on johtoesikuntaroolin lisäksi sisäasiainministeriön rajavartio-osasto, voidaan tulkita, että rajavartiolaitoksen esikuntatasa on sekä operatiivinen että toisaalta myös strateginen tasa.<sup>33</sup>

**Taktiikka** on tehtävän toteuttamiseen asetettujen resurssien ja keinojen optimaalista suunnittelua sekä sovellettua käyttöä päämäärien saavuttamiseksi taistelussa. Taktiikka edellyttää taisteluun liittyvien keinojen tuntemista ja taitoa soveltaa niitä käytännössä.<sup>34</sup> Taktiikan olennaisin sisältö on toimintamenetelmien valinta ja toiminnan organisoiminen taistelutehtävän täyttämiseksi.

**Taktisella tasolla** tarkoitetaan yksittäisiä taisteluja käsittelevää tasoa, jolla pyritään vaikuttamaan paikallisiin tavoitteisiin. Taktinen taso käsittelee toimenpiteitä joukkoyksikön ja perusyksikön tasolla.<sup>35</sup> Rajavartiolaitokseen suhteutettuna taktisella tasolla voidaan ymmärtää sekä hallintoyksikkötasa että alayksiköiden tasa, eli meri- ja rajavartioalueet, vartiolaivat sekä rajatarkastusyksikkö.

---

<sup>31</sup> Laki Rajavartiolaitoksesta, 2005.

<sup>32</sup> Suomalaisen kirjallisuuden seura, Nykysuomen sanakirja, osat V ja VI, WSOY:N graafiset laitokset, Porvoo, 1985, s 298.

<sup>33</sup> Laki Rajavartiolaitoksen hallinnosta, 2005.

<sup>34</sup> Huttunen Mika (2005): Näkökulmia taktiikkaan – taktiikan käsite ja taktiikan keinot tulkinna kohteena, Maanpuolustuskorkeakoulu, Taktiikan laitos, julkaisusarja 3, Taktiikan työpapereita n:o 1/2005, Helsinki, s 46.

<sup>35</sup> Markku Iskanus, 1998, s 33.

**Toimialueella** tarkoitetaan asetuksessa rajavartiolaitoksesta määrättyjä alueita, joissa rajavartiomies on toimivaltainen suorittamaan tehtäviään.<sup>36</sup>

**Vartiointi** eli jonkin silmällä pitäminen voidakseen tarvittaessa välittömästi puuttua asioiden kulkuun. Vartiointin tarkoituksena on suojaaminen, puolustaminen taikka varoittaminen yllättävän hyökkääjän taikka muun tilanteen varalta.<sup>37</sup>

**Vastuualue** on hallintoyksikön valvontavastuulle määrätty maa taikka merialue.

**Voimavarat** koostuvat käytettävissä olevasta henkilöstön ja kaluston määrästä sekä laadusta, toiminnan mahdollistamiseksi tarvittavista rakenteista sekä toimintaan myönnettyistä määrärahoista. Tärkein yksittäinen voimavara on ammattitaitoinen henkilöstö.<sup>38</sup>

### 1.3. Lähdeaineistosta

Tutkielman lähdeaineisto hankittiin pääosin erilaisiin dokumentteihin sisältyvästä informaatiosta. Suurin osa lähdeaineistosta koostuu rajavartiolaitoksen esikunnan sekä hallintoyksiköiden suunnitelmista, käskyistä sekä muista julkaisemattomista raporteista.

Kapteeni Kari Loukkaanhuhta on esiupseerikurssin tutkielmassaan tarkastellut rajavalvontataktiikkaa muuttuneessa toimintaympäristössä ja todennut, että ohjeistuksen ylläpitäminen on muutosten nopeuden johdosta hankalaa.<sup>39</sup> Maanpuolustuskorkeakoulu julkaisi Loukkaanhuhdan tutkimuksen tilanteesta, jossa tehtäväkenttä ja toimintaympäristö olivat olleet suuressa muutoksessa. Kapteeni Loukkaanhuhta tuli tutkielmassaan siihen tulokseen, että käsitteiden ja termien määrittelyä tulisi rajavartiolaitoksessa lisätä. Lisäksi tulisi panostaa entistä enemmän ohjeistuksen ajan tasalla pitämiseen.

Kapteeniluutnantti Marko Tuominen on tehnyt oman esiupseerikurssin tutkielmansa valvontatiedon hyödyntämisestä merivartiostossa. Tässä tutkielmassa käsitellään laajasti

<sup>36</sup> Samasta termistä käytetään myös muotoa toimintapiiri. Tosin tämä termi löytyy vanhentuneesta Merivartio-ohje merivartiostolle (MVO), 1985.

<sup>37</sup> Suomalaisen kirjallisuuden seura, Nykysuomen sanakirja, osat V ja VI, yhdeksäs painos, WSOY:N graafiset laitokset, Porvoo, 1985, s 381.

<sup>38</sup> MVO, s 24.

<sup>39</sup> Loukkaanhuhta, Kari: Rajavalvonnan taktiikka vuonna 2010, Maanpuolustuskorkeakoulu, Helsinki, huhtikuu 1999.

merivartiostojen toimenpiteitä, mutta ei suoranaisesti määritellä mitä tarkoitetaan merivartiotaktiikalla.<sup>40</sup>

Kadetti Antti Salo on kadetin tutkielmassaan kirjoittanut merivartiostojen rajavartiotaktiikan nykytilasta. Hänen tutkielmansa keskittyi kuvailemaan merivartiostojen toimintaympäristöä sekä sitä miten rajavalvonta on merivartiostoissa hoidettu.<sup>41</sup> Hän ei tutkielmassaan määrittänyt käyttämäänsä termiä rajavartiotaktiikka. Tämän lisäksi hän rajasi taktiikan koskemaan ainoastaan merivartioasemien tekemiä suunnitelmia sekä suorittamia partioita.<sup>42</sup> Tässä tutkielmissa vastaavia rajauksia ei tehdä, vaan taktisena tasona pidetään merivartiosto tasaa. Lisäksi tässä tutkielmassa käytetään termiä taktiikka laajemmassa merkityksessä.

Useassa tutkimuksen aihepiiriin liittyvässä lähteessä käsitellään laajasti merivartiointiin liittyviä tilastoja, suunnitelmia, toimenpiteitä sekä kalustoon liittyviä kysymyksiä. Näissä yhdessäkään ei kuitenkaan käytetä termiä merivartiotaktiikka.

---

<sup>40</sup> Tuominen, Marko: Valvontatiedon hyödyntäminen merivartiointissa, Maanpuolustuskorkeakoulu, Helsinki, maaliskuu 2002.

<sup>41</sup> Salo, Antti: Merivartiostojen rajavalvontataktiikka, Maanpuolustuskorkeakoulu, Helsinki, marraskuu 2004.

<sup>42</sup> Salo, Antti, s 25–27.

## 2 TAKTIIKAN KÄSITTEESTÄ

Taktiikan määritelmät vaihtelevat suuresti ajankohdasta, ympäristöstä ja lähteistä riippuen. Yleisimpinä lähteinä voidaan pitää tietosanakirjoja, yleistä kirjallisuutta, sotatieteilijöitä ja pysyväismääräyksiä. Tässä luvussa pyritään määrittelemään mitä taktiikan käsitteellä tarkoitetaan puolustusvoimien toimintaympäristössä edellä mainittuja lähteitä hyväksikäyttäen.

### 2.1 Puolustusvoimien näkökulma

Operaatiotaidon ja taktiikan tutkimuksella pyritään ymmärtämään ja selittämään sekä kehittämään organisaatiota, välineitä, ihmisiä, toimintaa ja toimintaperiaatteita.

Operaatiotaidon ja taktiikan tutkimus jaetaan kahteen osaan: perustutkimukseen ja soveltavaan tutkimukseen. Perustutkimuksessa tavoitteena on uuden tiedon luominen ja soveltavassa tutkimuksessa tarkoituksena on hyödyntää mahdollisimman paljon jo olemassa olevaa tietoa.<sup>43</sup>

Operaatiotaidon ja taktiikan perustutkimuksella pyritään löytämään ne tekijät, jotka vaikuttavat asevoimien käytön suunnitteluun ja käyttöön erilaisissa toimintaympäristöissä sodan ja rauhan aikana ja arvioimaan näiden tekijöiden merkitystä asevoimien kehittämiseksi. Tuloksena syntyy taisteluoppeja, toimintaperiaatteita, organisaatioita ja järjestelmiä, joita käyttää organisaatio, sotilas tai tehtävänsä varustettu henkilö (esimerkiksi merivartija) jossain toimintaympäristössä.<sup>44</sup>

Käsitteet operaatiotaito ja taktiikka voidaan ymmärtää laaja-alaisesti, jolloin ne kattavat toiminnan tasot perusyksiköstä suurvallan armeijaryhmään puolustushaarojen ja aselajien yksiköt ja yhtymät mukaan lukien. Suomessa käsitteitä operaatiotaito ja taktiikka tai niiden tutkimuksen kenttää ei ole virallisesti määritelty, mutta operaatiotaidon ja taktiikan tutkimuksen alueeseen voidaan meillä katsoa sisältyvän myös pääesikunnan sekä meri- ja ilmavoimien esikuntien toiminnan rauhan ajan materiaalisessa kehityttämistyössä sekä operaatiotaidon ja taktiikan kehittämisessä.<sup>45</sup>

---

<sup>43</sup> Mika Huttunen (2005)

<sup>44</sup> Mika Huttunen ja Jussi Metteri (toim) (2008), s 16.

<sup>45</sup> Markku Iskanius, (1998), s 10.

Toiminnallisessa mielessä operaatiotaitoon ja taktiikkaan voidaan katsoa sisältyvän kaikki käsitteellisesti taisteluun, sotatoimeen ja niiden valmisteluun sekä toteuttamiseen kuuluvat asiakokonaisuudet.<sup>46</sup>

Taktiikka tarkoittaa Huttusen määritelmän mukaan sotilaallisessa ajattelussa tehtävän toteuttamiseen asetettujen resurssien ja keinojen optimaalista suunnittelua sekä sovellettua käyttöä päämäärien saavuttamiseksi taistelussa. Taktiikka edellyttää taisteluun liittyvien keinojen tuntemista ja taitoa soveltaa niitä käytännössä.<sup>47</sup>

Hyvällä taktikolla, eli taktiikan soveltajalla, tulee Rantapelkosen mukaan olla vähintään kaksi ominaisuutta. Toinen niistä on kyky lukea taistelukenttää ja varsinkin kyky nähdä se inhimillisen toiminnan tilana. Toinen ominaisuus on kyky soveltaa saamiaan oppeja taistelusta.<sup>48</sup>

Kenttäohjesäännön yleinen osa ei määrittele taktiikan käsitettä laisinkaan, ainoastaan taktisen tason. Puolustusvoimien määritelmärekisterin mukaan taktisella tasolla tarkoitetaan yksittäisiä taisteluita käyviä tasoa, jolla pyritään vaikuttamaan paikallisiin tavoitteisiin. Kyse on siis komppanian tai pataljoonan taistelusta.

Yhteydet, joissa rajavartiolaitoksen henkilöt ovat tekemisissä sotilaallisen maanpuolustuksen tehtävien kanssa, sovelletaan rajavartiolaitoksessa käytännössä puolustusvoimissa käytössä olevaa terminologiaa. Eroavaisuuksia tulee niissä tilanteissa, joissa tehtävien luonne poikkeaa suuresti puolustusvoimien tehtäväkentästä.

## 2.2 Poliisin näkökulma

Poliisi määrittelee omaa taktiikkaansa seuraavasti: strategian sisällä oleva konkreettisempi lyhyen tähtäimen toimintatapa tai -linja. Usein taktiikalla tarkoitetaan konkreettista toimintamallia, joka kertoo miten toimitaan tietyn tyypisessä tilanteessa

- Neuvottelutaktiikka: millaisilla linjauksilla lähdetään sopimusneuvotteluun toisen osapuolen kanssa

---

<sup>46</sup> Markku Iskanius (1997), s 10.

<sup>47</sup> Mika Huttunen (2005), s 46.

<sup>48</sup> Jari Rantapelkonen, Sotataidon jäljillä, (toimittaneet Jari Rantapelkonen ja Matti Ikonen), Viesti- ja Sähköteklinen Koulu, Loimaan Kirjapaino Oy, Loimaa 2004, s 97.



- Rikostutkinta-, kuulustelu-, kenttä- tms. taktiikat: sovittuja perussääntöjä tai toimintamalleja, joita hyödynnetään erilaisissa toiminnallisissa tilanteissa.<sup>49</sup>

Kuten yllä käy ilmi, poliisilla on tapana liittää sana taktiikka lähes jokaiseen erilliseen tehtävään. Lisäksi poliisilta vaaditaan erillinen koulutus jokaiseen taktiikan alalajiin, jotta poliisimies saa osallistua sen lajin tehtäviin.<sup>50</sup>

Poliisin tapa käyttää sanaa taktiikka on lähes identtinen puolustusvoimien käytännön kanssa, joskin tarkemmin eritelty. Puolustusvoimien käyttämä termi taktiikan alapuolelle olisi taistelutekniikka.

### 2.3 Liiketaloudellinen näkökulma

Liiketaloustieteessä taktiikka tarkoittaa toimeenpano-ohjeita, jotka johdetaan yrityksen strategiasta. Nykypäivänä yleisesti käytössä olevaa strategia-käsitystä on täsmennetty jakamalla yrityksen olemassaolon tarkoitus toiminta-ajatukseen ja sitä toteuttavaan liikeideaan. Liikkeenjohdossa toimeenpanon menetelmiä tarkoittavaa taktiikkaa ja tavoitteita kuvastavaa strategiaa käytetään yleisesti melko kirjavasti, koska liikkeenjohtoteorioiden käsitteistö ei ole täsmällisesti määriteltyä, vaan ilmentää kulloinkin vallitsevaa johtamisteoriaa.<sup>51</sup>

Yleisesti on myös tunnustettu, että taktisella tasolla ymmärretään liike-elämässä eri asiaa kuin puolustusvoimissa taikka rajavartiolaitoksessa. Liike-elämässä strategiaa toteuttavana tasona kutsutaan operatiiviseksi tasoksi, ne henkilöt jotka käytännössä tekevät yrityksen työt.<sup>52</sup> Kun taas puolustusvoimissa operatiivinen taso on taktista tasoa ylempänä.

<sup>49</sup> Matti Mälkiä, Poliisiammattikorkeakoulu, luentomateriaali, Strateginen johtaminen, Helsingin yliopisto, Johtamisen sivuainekokonaisuus, JOS2, Kevät 2007

<sup>50</sup> Vesa Toikka, Taktinen ensihoito lisää poliisien turvallisuutta, artikkeli, Pelastustieto, 8/2004

<sup>51</sup> W. Chan Kim, Renée Mauborgne (2005): Sinisen meren strategia, Talentum, 2005, Helsinki, s. 40, 143, 202.

<sup>52</sup> Marianna Suni, Henkilöstöstrategia osana organisaation johtamisjärjestelmää, Paras käytäntö Oy – Best Practice Ltd, Helsinki, 2008.

### 3 MERISOTATAKTIikka KÄSITTEESTÄ

Merisotataktiikka oppiaineena on osa taktiikan oppiaineen kokonaisuutta. Taktiikka oppiaineena taas kuuluu operaatiotaidon alle. Onnistuneeseen operaatioon vaaditaan taktiikan perusteellista hallitsemista, eli merisotilaalla tulee olla taito käyttää joukkoja ja järjestelmiä taistelun käymiseksi sekä taistelutehtävän täyttämiseksi.<sup>53</sup>

Taktiikka oppiaineena jakaantuu taktiikan perusteisiin, toimintavalmiuteen, maasotataktiikkaan, ilmasotataktiikkaan ja merisotataktiikkaan.<sup>54</sup>

Uusimmat asiakirjat, jotka käsittelevät merisotataktiikkaa ovat merivoimien julkaisemat ohjeet laivastotaktiikasta. Tämä asiakirja on ensimmäisiä ohjeita, jotka merivoimissa on kirjoitettu monikansallisista ohjeista muokaten kansalliseen käyttöön soveltuvaksi. Merisotataktiikka käsittelee taisteluosaston, rannikkoalueen, merivoimien joukkoyksiköiden sekä perusyksiköiden taistelua.<sup>55</sup>

Johtuen suuresta määrästä muuttujia merisodan kentässä ohjeesta ei ole haluttu tehdä liian sitovaa, vaan sen tulee antaa tilaa harkinnalle. Vaikka taktinen ohje on pyritty kirjoittamaan kaikilta tasoilta mahdollisimman yksityiskohtaiseksi, korostetaan kuitenkin sitä, että annettujen ohjeiden tulee jättää mahdollisuus innovatiiviselle taktiikalle ja omaaloitteellisuudelle.<sup>56</sup>

Ohjeessa ei suoranaisesti määritellä taktiikkaa, vaan siinä luetellaan taktisen tason periaatteita, joita jokaisen johtajan tulee ottaa huomioon. Lisäksi ohjeessa luetellaan yhdeksän yleistä taktista periaatetta, jotka tulee ottaa huomioon kaikissa tilanteissa:

- 1) Taistelee ihmistä, älä konetta vastaan
- 2) Odota yllätystä
- 3) Ymmärrä vihollista
- 4) Vaikuta vihollisen valvonta- ja maalinosoituskykyyn
- 5) Suunnittele vastatoimet etukäteen
- 6) Ole hyökkäyksellinen

<sup>53</sup> <http://www.mpk.fi/fi/tutkimus-opetus/takti/taktopetus.html>, luettu 10.4.2010

<sup>54</sup> Sama

<sup>55</sup> Laivastotaktiikka, menetelmät ja taistelutekniset ohjeet, Luonnos 5.5.2009, Merivoimat, toukokuu 2009. (Viranomaiskäyttö)

<sup>56</sup> Sama, kohta 0002 Taisteluoppi

- 7) Nopeassa liikesodankäynnissä vihollisen päätöksentekojärjestelmä ja henkilöstö on maalina tärkeämpi kuin taisteluvälineet
- 8) Tiedosta vaarat
- 9) Käytä yksinkertaisia ja toimivia taktiikoita ja menetelmiä<sup>57</sup>

Taktisista ohjeista ja käskyistä todetaan, että niiden tulee olla mahdollisimman lyhyitä ja selkeitä, jotta ne ovat helposti ymmärrettäviä ja jotta vastaanottaja jaksaa lukea käskyn loppuun asti. Tehtävään käytettävissä olevien resurssien ymmärtäminen, koulutuksen ja harjoittelun tärkeys sekä vihollisen toimintamenetelmien tunteminen nostetaan tärkeiksi ymmärrettäviksi asioiksi.

Hyvään taktiikkaan luetellaan kuuluvaksi seuraavat ominaisuudet:

- 1) Se kestää hyvin yllätyksiä ja epäonnistumisia
- 2) Se on yksinkertaista, erittäin yksinkertaista. Sen oppii helposti ja muistaa hyvin
- 3) Se perustuu mahdollisimman vähään johtamiseen ja ohjaukseen sekä viestiyhteyksiin
- 4) Ei ole kaavamaista ja vihollisen ennakoitavissa
- 5) Ei tapa omia<sup>58</sup>

Kokonaisuudessaan laivastotaktiikan ohjekirja on todella yksityiskohtaisesti laadittu suunnitelma useammalla sadalla erilaisella skenaariolla, jota voi laivastoyksiköiden taistelussa tulla vastaan. Pyrkimyksenä on, että kaikkien ajattelua ohjaa edellä mainitut taktiset periaatteet, joita ohjeessa tarkennetaan taistelutilanteisiin sitoen.

---

<sup>57</sup> Laivastotaktiikka, menetelmät ja taistelutekniset ohjeet, kohta 0005 taktisen tason periaatteita

<sup>58</sup> Sama, kohta 0006 hyvän taktiikan ominaisuudet

## 4 MERIVARTIOINTI KÄSITTEENÄ

Tässä luvussa esitellään merivartioinnin kehitystä, nykytilaa sekä avataan käsitettä merivartiointi. Lisäksi käsitellään merivartiointiin liittyvää suunnittelu ja käskytyksen prosessia.

### 4.1 Merivartioinnin historiaa

Merivartiolaitos perustettiin 4.4.1930 hyväksytyllä lailla merivartiolaitoksesta. Laitoksen tehtävät olivat salakuljetuksen estäminen, alusten purjehduksen valvonta, tietyt tulliselvitystehtävät, poliisivalvonta sekä meripelastus. Merivartiolaitosta perustettaessa sille ei suoraan määrätty maanpuolustuksellisia tehtäviä, mutta pidettiin kuitenkin selvänä, että laitos toimii tarvittaessa maanpuolustuksellisenä reservinä.<sup>59</sup>

Merivartiolaitoksen alkuvaiheissa sekä kalusto että henkilöstö oli varsin kirjavaa. Suurin osa henkilökunnasta tuli tullilaitoksen palveluksesta, samoin kuin venekalustokin. Henkilökunnan määrä ylitti ensimmäisenä toimintavuotena neljänsadan virkamiehen määrän, venekalustoa oli kaiken kaikkiaan 52 erilaista alusta, joiden lisäksi käytössä oli 13 kiintoasemaa.<sup>60</sup>

Merivartiolaitos suoriutui tehtävistään hankalasta tilanteesta huolimatta kiitettävästi motivoituneen ja jatkuvasti koulutukseen osallistuvan henkilökunnan ansiosta. Merkittävänä tekijänä onnistumiselle oli toimintamenetelmien muuttaminen kaluston tai henkilöstön muuttuessa taikka toiminnan kohteen muuttaessa omia menetelmiään.<sup>61</sup>

Merivartiolaitoksen perustamisen aikoihin käsiteltiin eduskunnassa laajalti perusteita laitoksen perustamiseksi. Tässä yhteydessä silloinen sisäasiainministeri Linturi totesi käytettävän ”vartioimistaktiikan” tarkoittavan uutta järjestystä käyttää aluksia yksittäisten alusten sijaan yhtenä suurempana kokonaisuutena, jota johtaa kokeneempi upseeri.<sup>62</sup>

<sup>59</sup> Laki Merivartiolaitoksesta 25.4.1930, No 151, sekä Asetus Merivartiolaitoksesta, Suomen Asetuskokoelma 1930, No 196, s 599 Eduskunnan kirjasto

<sup>60</sup> Matti Kosonen ja Juha Pohjonen, Isänmaan portinvartijat, Otavan painolaitokset, Keuruu 1994, s 204–209.

<sup>61</sup> Esimerkiksi Tapani Hollmén: Meripoliisien toiminta toisen maailmansodan aikana Suomen rannikolla, Merisotakoulu, Korkeakouluosasto, Helsinki, helmikuu 2000, s 43. ja Esa Sundbäck, Merivartiointia 75 vuotta, Merivartiolaitoksen ja merivartioston historia 1930-2005, Rajavartiolaitoksen julkaisu, Kainuun Sanomat Oy, 2005, s 21-28.

<sup>62</sup> Eduskunnan pöytäkirja perjantaina 7 päivänä maaliskuuta 1930, sisäasiainministeri Linturin puheenvuoro, s 425.

## 4.2 Merivartiointi käsitteen avaaminen

Tässä alaluvussa määritellään käsite merivartiointi eri lähteitä käyttäen mahdollisimman kattavasti.

Käsite on idea, mielikuva tai yleistys, joka on muotoutunut ja kehittynyt ajattelun tuloksena. Käsite nimeää ilmiötä, oliota, ominaisuutta tai tapahtumaa monitahoisena ajatusrakennelmana, joka perustuu yksilölliseen kokemukseen. Käsitteen avulla voidaan luokitella havaintoja ja ilmiöitä sekä niiden eroja ja yhtäläisyyksiä.<sup>63</sup>

Rajavartiolaitoksessa yleisesti käytössä olleita käsitteitä on aikaisemmin avattu Rajavartiolaitoksen johtosäännössä<sup>64</sup>, mutta tästä on ilmeisesti luovuttu viimeistään vuonna 1992, koska sen jälkeen asiakirjat on tallennettu sähköiseen rekisteriin, eikä sieltä löydy merkintää Rajavartiolaitoksen johtosäännöstä.<sup>65</sup>

Vuonna 2005 aloitettiin projekti, jonka tarkoituksena oli luoda Rajavartiolaitokselle termipankki. Tällä hetkellä käsitteitä määritelmiseen sekä käännöksineen kyseisestä pankista löytyy hieman yli kuusisataa erilaista. Meri-alkuisia käsitteitä, pois lukien tehtävänimikkeet ja organisaatioon liittyvät käsitteet, termipankissa ei kuitenkaan ole ensimmäistäkään.<sup>66</sup>

Meri on mantereiden ympärillä oleva laaja ja yhtenäinen suolavesikerros, joka peittää 70,8 % maapallon pinta-alasta. Meriksi kutsutaan myös eräitä suuria laskujoettomia järviä (Kaspianmeri), lisäksi mannerten välissä olevia välimeriä (Välimeri), saariryhmien erottamia reunameriä (Pohjanmeri) sekä syvälle mannerten sisäosiin ulottuvia sisämeriä (Itämeri).<sup>67</sup>

Vartiointilla yleisesti tarkoitetaan jonkin tietyn asian silmällä pitämistä, jotta vartijoitsija voi tarvittaessa puuttua vartioitavien asioiden kulkuun. Vartiointin tarkoituksena on suojaaminen, puolustaminen taikka varoittaminen yllättävän hyökkääjän taikka muun tilanteen varalta.<sup>68</sup>

<sup>63</sup> Walker, Lorraine, Avant, K. Teoria- avain hoitotyöhön, Sairaanhoitajienkoulutussäätiön julkaisu, Vammalan kirjapaino Oy, Vammala 1992, sekä Marriner-Tomey Ann, Hoitotyön teoreetikot ja heidän työnsä. Sairaanhoitajien koulutussäätiö. Vammalan kirjapaino Oy, Vammala, 1994.

<sup>64</sup> RVL:n johtosääntö 1983, 1800/Dbcb/18.4.1983, 1983, Helsinki

<sup>65</sup> Kysely Rajavartiolaitoksen esikunta, Leino Tarja, sekä Raja- ja Merivartiokoulu, kirjasto, Majuri Ansa, 12.3.2010.

<sup>66</sup> RVL-intra, tiedotus, termipankki, luettu 12.4.2010.

<sup>67</sup> Suomalaisen kirjallisuuden seura, Nykysuomen sanakirja, osat III ja IV, WSOY:N graafiset laitokset, Porvoo, 1985, s 439.

<sup>68</sup> Suomalaisen kirjallisuuden seura, Nykysuomen sanakirja, osat V ja VI, yhdeksäs painos, WSOY:N graafiset laitokset, Porvoo, 1985, s 381.

Näin ollen voidaan hyvin ymmärtää merivartiostojen päivittäisen tehtävien hoidon olevan juurikin vartiointia.

Merirajanvartiointilla tarkoitetaan merivartio-ohje merivartioalueelle ja vartiolaivalle- kirjan mukaan valtakunnan rajojen vartiointia merellä, aluevesirajojen vartioimiseksi suoritettavaa partiointia, tutkavalvontaa, vedenalaista valvontaa, tähystystä sekä muuta merialueen valvontaa ja rajarauhan ylläpitoa, rajatapahtumien tutkintaa sekä rajasta ja sen laitteista huolehtimista.<sup>69</sup> Merivartiointia on siis kaikki meren vartioimiseksi tapahtuva toiminta pinnalla, pinnan alla ja ilmatilassa.

Nykyisessä terminologiassa yleisesti käytetty merivartiotoimintaa korvaava sanonta on ”toimenpiteet rajaturvallisuuden ylläpitämiseksi merialueilla”.

Suomenlahden merivartioston laatimassa raportissa ”Merivartiointi 2015” merivartiointilla tarkoitetaan rajavartiolaitoksen yksiköiden mereen rajoittuvalla toimialueella suorittamia toimenpiteitä rajavartiolaitokselle säädettyjen ja kansainvälisistä sopimuksista johtuvien tehtävien hoitamiseksi.<sup>70</sup>

Australiassa merivartiointi on järjestetty useamman ministeriön alaisuudessa olevien organisaatioiden toimesta. Suurimman kalustollisen vastuun kantaa puolustusvoimat, vaikka suurin osa merivartiointin tehtävistä on siivililainsäädännön valvomista (kalastus, tulli, rajanylikulku, karanteeniohjeistus).<sup>71</sup> Operatiivinen suunnittelu on keskitetty Border Protection Command (BPC) nimiseen elementtiin, joka on organisatorisesti tullilaitoksen alaisuudessa, mutta miehitys tulee puolustusvoimista, tullista, kalastuksen valvonta viranomaisesta sekä karanteeniviranomaisesta.<sup>72</sup>

Merivartiointi tapahtuu käytännössä useamman eri operaattorin aluksilla ja suuri osa huolto- sekä tukitoimista on ulkoistettu. Näillä on päästy tilanteeseen, jossa toimivaltainen henkilöstö on pystytty keskittämään toiminnasta vastuussa oleville aluksille. Merivartiotaktinen toiminta

---

<sup>69</sup> MAVO, (1985), s 25.

<sup>70</sup> Suomenlahden merivartiosto, Merivartiointi 2015 työryhmä, raportti, elokuu 2007, 1500/03/2007, Helsinki, s 7, (Luottamuksellinen).

<sup>71</sup> Derek Woolner, Policing our ocean domain: Establishing an Australian coast guard, Australian Strategic Policy Institute ASPI, kesäkuu 2008, s 20, sekä <http://www.bpc.gov.au/>, luettu 5.3.2010

<sup>72</sup> Derek Woolner, s 6.

muistuttaa suuresti toimintaa Suomen merivartiostoissa ilma-alusten käytöstä pienempien partioveneiden käyttöön.<sup>73</sup>

Esimerkkinä voisi käyttää Ashmore Guardian- nimistä alusta, jota käytetään Ashmore-riutan sekä Cartier-saaren ympäristössä laittoman kalastuksen valvonnassa. Tukialus on tehtävissään yhteensä 330 vuorokautta vuodessa, ja alukselta operoidaan kahden nopeakulkuisen aluksen kanssa tarkastus- ja valvontatehtävissä.<sup>74</sup>

#### 4.3 Merivartioidinnin suunnittelu ja käskytysoprosessi

Tässä alaluvussa esitellään rajavartiolaitoksen johtamisprosessi yleisesti sekä merivartiostojen merivartiosuunnitteluprosessi tarkemmin.

Merivartioidinnin suunnittelu- ja johtamisprosessin johto ja ohjaus alkaa Rajavartiolaitoksen esikunnan luomilla toimintaedellytyksillä ja suuntaviivoilla. Pitkimmälle menevät linjaukset kirjataan Rajavartiolaitoksen strategia asiakijoihin. Keskeinen osa strategiaa ovat Rajavartiolaitoksen visio ja arvot. Rajavartiolaitoksen visio muodostaa tavoitetilan, johon strategian toimeenpanolla pyritään. Tavoitetilan saavuttaminen ei kuitenkaan ole itsetarkoitus, sillä kysymys on jatkuvasta prosessista, jossa sekä visiota että strategiaa tarkennetaan.<sup>75</sup> Näin ollen tällä strategialle ei pyritä suoranaisesti ohjaamaan toiminnan suunnitteluprosessia.

Rajavartiolaitoksen esikunta kirjoittaa vuosittain kokonaisvaltaisen tulossuunnitelman perustuen kulloinkin käytettävissä oleviin resursseihin. Tulossuunnitelmalla linjataan vuosittaiset painopistealueet sekä mahdolliset nopeammalla temmolla tehtävät muutokset toiminnassa. Tulossuunnitelmassa pyritään ottamaan huomioon nykytila sekä tiedossa olevat toimintaan vaikuttavat muutokset.

Toimintasuunnitelman yhteydessä Rajavartiolaitoksen esikunta julkaisee toiminta- ja taloussuunnitelman seuraavalle nelivuotiskaudelle. Tällä suunnitelmalla pyritään määrittämään pidemmän aikavälin muutoksia sekä mahdollistamaan hallintoyksiköiden suunnitelmien tekeminen.<sup>76</sup> Mahdolliset muutostarpeet toiminta- ja taloussuunnitelmaan tehdään tarvittaessa, joten tällä asiakirjalla ei vahvisteta toimintaa koko nelivuotiskaudeksi.

<sup>73</sup> Derek Woolner, <http://www.amsa.gov.au/index.asp> ja <http://www.bpc.gov.au/>, luettu 5.3.2010

<sup>74</sup> Derek Woolner, s 11.

<sup>75</sup> Rajavartiolaitoksen strategia 2019.

<sup>76</sup> Esimerkiksi: Sisäasiainministeriö, Rajavartiolaitoksen esikunta, suunnitelma, 1292/20/2007, 19.12.2007, Helsinki.

Sekä toimintasuunnitelma yhdelle vuodelle, että toiminta- ja taloussuunnitelma nelivuotiskaudeksi julkaistaan yleensä joulukuun lopussa.

Rajavartiolaitoksen esikunta valmistelee tarkemman ja sitovamman rajaturvallisuuskäskyn, joka julkaistaan vuosittain.<sup>77</sup> Tällä käskyllä määritellään hallintoyksiköiden toiminta kyseiselle vuodelle. Käskyn perusteella jokainen hallintoyksikkö tekee oman rajaturvallisuuskäskynsä. Rajavartiolaitoksen esikunnan rajaturvallisuuskäsky julkaistaan yleensä joulutammikuussa.

Hallintoyksiköt tekevät omat toimintasuunnitelmansa sekä toiminta- ja taloussuunnitelmansa samalla aikataululla kuin rajavartiolaitoksen esikunta. Näissä suunnitelmissa käsitellään laajasti toimintaympäristössä tapahtuvia muutoksia samoin kuin hallintoyksikön sisäisiä asioita. Lisäksi kyseisissä asiakirjoissa linjataan hallintoyksiköiden tulevaisuuden näkymät ja tulostavoitteet tulosalueittain tarkastelukauden loppuun saakka.<sup>78</sup>

Merivartiostojen rajaturvallisuuskäsky kirjoitetaan rajavartiolaitoksen esikunnan rajaturvallisuuskäskyn reunaehtojen perusteella oman alueen tilanteen mukaisesti. Tämän lisäksi hallintoyksiköiden tekemät toimintasuunnitelmat sekä toiminta- ja taloussuunnitelmat muodostavat reunaehdoja rajaturvallisuuskäskyn kirjoittamiselle. Tällä käskyllä hallintoyksiköiden esikunnat käskivät alayksiköitään, joita ovat merivartioalueet, vartiolaivat sekä rajatarkastusosasto.

Tätä käskyä voidaan pitää ensimmäisenä merivartiotaktisena suunnitelmana taikka käskynä. Merivartio-ohje merivartiostolle mukaisesti vartiostojen tulisi antaa vuosittain kaksi käskyä. Toinen annettaisiin avovesikaudelle ja toinen talvikaudelle.<sup>79</sup> Tällä hetkellä vallitsevan käytännön mukaisesti merivartiostot kirjoittavat kuitenkin yhden koko vuotta käsittelevän rajaturvallisuus- taikka toimintakäskyn.

Tämän hetkinen voimassa oleva ohjeistus poikkeaa melko suuresti käytännössä tehtävistä suunnitelmista ja käskyistä sekä muodoltaan että aikataulultaan. Kadetti Mika Sandström on pro gradu–työssään todennut, että rajavartiolaitoksen ohjeistuksessa hallintoyksiköiden

<sup>77</sup> Sisäasiainministeriö, Rajavartiolaitoksen esikunta, käsky, 2634/40/2007, Helsinki.

<sup>78</sup> Esimerkiksi: Länsi-Suomen merivartioston TS 2009 ja TTS 2010–2013, Länsi-Suomen merivartiosto, esikunta, suunnitelma, 48/40/2009

<sup>79</sup> MVO, (1985), liite 5, Merivartioston johtaminen.



suunnitelmien sisällöstä on puutteita.<sup>80</sup> Hän on työssään kiinnittänyt huomiota siihen, että hallintoyksiköiden suunnitelmien tulisi olla tarkemmin määriteltyjä, jotta päästäisiin yhtenäisempään suunnitteluprosessiin.

Seuraavana suunnitteluportaana voidaan pitää merivartioalueita. Näiden tekemiä kausiluontoisia suunnitelmia ja käskyjä kutsutaan kuusiviikkoiskäskyiksi.<sup>81</sup> Näistä suunnitelmista ilmenee miten alueen voimavaroja tullaan käyttämään kyseisen suunnittelukauden ajan tehtävien suorittamiseksi oikea-aikaisesti, tarkoituksen mukaisesti ja taloudellisesti.<sup>82</sup>

Seuraavana suunnitelmana tehdään kolmiviikkoissuunnitelmat. Nämä suunnitelmat vaaditaan kaikilta niiltä työpisteiltä, joilla työskennellään jaksotyössä. Kolmiviikkoissuunnitelmat ovat työajallisesti sitovia, ja niillä suunnitellaan ja käsketään partioinnin suuntautuminen, yhteistoiminta, harjoitukset ja muut työpisteiden toimintaan liittyvät tapahtumat.

Viimeisimpänä suunnitelmana voidaan pitää asemilla taikka laivoilla tehtäviä partiokäskyjä. Merivartioasemilla, kuten kaikilla muillakin tahoilla merivartioston suunnittelu ja johtaminen voidaan jakaa kahteen osaan: kausiluonteiseen ja tilanteen mukaiseen.<sup>83</sup> Asematasolla kausiluontoisen suunnittelun painopiste pienenee ja tilanteen mukainen kasvaa.

Hierarkkisesti tarkasteltuna alimmalla tasolla suunnittelu- ja käskytysprosessissa on partiokäsky. Partiokäsky tulee antaa jokaiselle lähtevälle partiolle, koska siitä selviää muun muassa partion johtaja ja tehtävät.<sup>84</sup>

Edellä kuvattu suunnitteluprosessi on ohjeistettu Merivartio-ohje merivartioalueille ja vartiolaivoille - kirjassa. Vaikka kyseinen käsky on periaatteessa vanhentunut, suurin osa siinä käsketyistä toimenpiteistä on edelleen voimassa. Hierarkiaa ja byrokratiaa on kevennetty sekä suunnitelmien muotoa on automaattisen tietojenkäsittelyn mahdollistamana muutettu. Itse prosessi ei kuitenkaan ole suuresti muuttunut.

<sup>80</sup> Sandström, Mika: Rajavartiotilanteiden hallinnan suunnitelmien tarve raja- ja merivartiostoissa sekä niiden keskeinen sisältö, Maanpuolustuskorkeakoulu, maaliskuu 2007, Helsinki, s 44.

<sup>81</sup> Merivartio-ohje merivartioalueelle ja vartiolaivalle (MAVO) erittelee merivartiointisuunnitelman ja merivartiokäskyn erillisiksi dokumenteiksi. Käytännössä merivartioalueet tekevät ainoastaan merivartiokäskyn kuusiviikkoisjaksossa.

<sup>82</sup> MAVO, s 6.

<sup>83</sup> Esimerkiksi: MAVO, s 10, Suomenlahden merivartiosto, Esikunta, Merivartiointi 2015 – työryhmä, Raportti, 1500/03/2007, toukokuu 2007, Helsinki.

<sup>84</sup> MAVO, s 15.

Poikkeuksen näistä suunnitelmista tekee vartiolaivojen käytön suunnittelu. Länsi-Suomen ja Suomenlahden merivartiostot ovat aloittaneet kokeilun, jossa molempien vartiostojen vartiolaivojen vuotuinen käyttö suunnitellaan kootusti. Tässä suunnitelmassa kerätään kaikkien laivojen vartiovuorot, ulkomaan komennukset, meripelastus- ja öljyntorjuntaharjoitukset sekä muut valtakunnallisesti toimintaan vaikuttavat tekijät koko vuoden osalta yhteen taulukkoon.<sup>85</sup>

Länsi-Suomen merivartiostossa laaditun työryhmäraportin mukaisesti vartiolaivojen käytön suunnittelua tulisi tiivistää ja laivojen toimintaa tulisi kehittää siten, että laskennallisten suoritteiden teoreettista hintaa saadaan laskettua mahdollisimman alas.<sup>86</sup> Tämä toimii hyvin yhtenä esimerkkinä merivartiotaktisesta suunnittelusta.

MAVO:n ohjeistuksen mukaisesti vartiolaivojen käytön suunnittelu oli suoraan merivartiostojen komentajan taikka merivartioalueen päällikön johdossa.<sup>87</sup> Nykykäytännön mukaan vartiolaivoja ei enää alisteta merivartioalueiden päälliköille muuta kuin poikkeustapauksissa erityisiin tehtäviin liittyen.

Edellä esitetyistä suunnitelmista ja käskyistä voidaan merivartiotaktisina asiakirjoina pitää

- 1) hallintoyksiköiden antamia vuosittaisia rajaturvallisuus- taikka toimintakäskyjä
- 2) edellisiä tarkentavia kuusiviikkoiskäskyjä
- 3) vartiolaivoja koskevia koko vuoden kattavia suunnitelmia
- 4) kolmiviikkoiskäskyjä sekä
- 5) partiokohtaisia partiokäskyjä taikka vartiolaivojen tekemiä vartiovuorosuunnitelmia.

<sup>85</sup> Länsi-Suomen merivartiosto, meritoimisto, Vartiolaivojen operatiivinen käyttö 2009, 2009, Turku.

<sup>86</sup> Vartiolaivojen operatiivisen käytön kehittäminen, Työryhmäraportti, toukokuu 2009, 29.5.2009, Turku.

<sup>87</sup> MAVO, s 19.

## 5 JOHTOPÄÄTÖKSET

### 5.1 Yleisiä johtopäätöksiä

Tutkielman tekemistä sekä käsitteiden yksiselitteistä käyttämistä rajoittaa se että, rajavartiolaitoksella käytössä oleva määritelmärekisteri on erittäin keskeneräinen. Rekisterin tulisi olla laajempi sekä helppokäyttöisempi. Lisäksi rekisterissä olevien termien määritelmien tulisi olla laajemmin perusteltuja. Näin toimien saataisiin kaikkien käyttöön laajahko käsitepankki, jota voidaan käyttää hyväksi jokapäiväisessä työskentelyssä tutkimustoiminnan ohessa.

### 5.2 Merivartiotaktiikan käsite

Tutkielman tavoitteena oli määritellä käsite merivartiotaktiikka.

Tutkimuksessa havaittiin, että käsitettä merivartiotaktiikka käytetään rajavartiolaitoksessa erittäin harvoin. Merivartiotaktiikka korvataan lähes jokaisessa yhteydessä jollain kiertoilmauksella kuten esimerkiksi toimintamenetelmä.

Kuten merisotataktiikassa, myös merivartiotaktiikassa omien resurssien tunteminen ja niiden oikeanlainen suhteuttaminen saadun tehtävän suorittamiseen nousee tärkeään asemaan. Resursseista tärkeimpänä voidaan luonnollisesti pitää henkilöstöä.

Keinovalikoima merivartioinnin toteuttamiseksi on moninainen sekä jatkuvasti muuttuva. Muutos johtuu suurimmaksi osaksi kaluston ja toimintaympäristön sekä organisaation kehittymisestä. Tärkeimpiä merivartioinnin keinoja ovat tekninen valvonta ja partiointi sekä viranomaisten välinen yhteistyö.

Merivartiotaktiikka on tehtävän toteuttamiseen asetettujen voimavarojen ja keinojen optimaalista suunnittelua sekä sovellettua käyttöä merivartiot tehtävän täyttämiseksi. Merivartiotaktiikka edellyttää rajaturvallisuuden ylläpitämiseen liittyvän keinovalikoiman tuntemista ja taitoa soveltaa niitä käytännössä. Taktiikan olennaisin sisältö on toimintamenetelmien valinta ja toiminnan organisoiminen mahdollisimman tehokkaalla ja taloudellisella tavalla.

### 5.3 Esitys jatkotutkimukseksi

Tutkielman tekemisen yhteydessä nousi useasti esille tarve saada rajavartiotoimintaan liittyvät termit tarkemmin määriteltäviä sekä mahdollisesti jo määritellyt termit laajemmin kaikkien rajavartiomiesten käyttöön.

## **TUTKIELMAN LÄHDELUETTELO**

### **JULKAISEMATTOMAT LÄHTEET**

#### **Rajavartiolaitoksen asiakirjat**

Länsi-Suomen merivartioston TS 2009 ja TTS 2010-2013, Länsi-Suomen Merivartiosto, suunnitelma, 48/40/2009, Turku, 2009.

Merivartiointi 2015, Suomenlahden merivartiosto, Helsinki, 2007. (Luottamuksellinen)

Rajavartiolaitoksen strategia 2019, Rajavartiolaitoksen esikunta, Helsinki, 2009.

Rajaturvallisuus 2009, Suomenlahden merivartiosto, Helsinki, 2009.

RVL:n johtosääntö 1983, Helsinki, 1983.

RVL-intra, tiedotus, termipankki.

Rajavartiolaitoksen esikunta, suunnitelma, 1292/20/2007, Helsinki, 2007.

Rajavartiolaitoksen esikunta, käsky, 2634/40/2007, Helsinki, 2007.

Vartiolaivojen operatiivisen käytön kehittäminen, Länsi-Suomen Merivartiosto, Turku, 2009.

Vartiolaivojen operatiivisen käytön kehittäminen, Länsi-Suomen Merivartiosto, 29.5.2009, Turku, 2009.

Vartiolaivojen operatiivinen käyttö 2009, Länsi-suomen merivartiosto, Turku, 2009.

#### **Ohjesäännöt**

Laivastotaktiikka, menetelmät ja taistelutekniset ohjeet, Luonnos 5.5.2009, Merivoimat, 2009. (Viranomaiskäyttö)

Merivartio-ohje merivartiostolle (MVO), Helsinki 1985.

Merivartio-ohje merivartioalueille ja vartiolaivoille (MAVO), Helsinki, 1985.

#### **Muut julkaisemattomat lähteet**

<http://www.mppk.fi/fi/tutkimus-opetus/taktl/taktopetus.html>

<http://www.bpc.gov.au/>

<http://www.amsa.gov.au/index.asp>

<http://www.bpc.gov.au/>

Effektivare kustbevakning, Rapport 2000:1, Regeringen, Försvardepartementet, 9.9.1999, 1999/0399-5, Tukholma, 2000.

Policing our ocean domain: Establishing an Australian coast guard, Derek Woolner, Australian Strategic Policy Institute ASPI, 2008.

Strateginen johtaminen, Matti Mälkiä, Poliisiammattikorkeakoulu, Helsinki, 2007.

## **JULKAISTUT LÄHTEET**

### **Tutkimukset ja opinnäytteet**

Metafiktio käsite, Teoreettinen, kontekstuaalinen ja historiallinen tutkimus, Mika Hallila, Joensuun yliopiston humanistisia julkaisuja 44, Joensuu 2006.

Meripoliisien toiminta toisen maailmansodan aikana Suomen rannikolla, Tapani Hollmén, Merisotakoulu, Helsinki, 2000.

Merivartiostojen rajavalvontataktiikka, Antti Salo, Maanpuolustuskorkeakoulu, Helsinki, 2004.

Rajavalvonnan taktiikka vuonna 2010, Kari Loukkaanhuhta, Maanpuolustuskorkeakoulu, Taktiikan laitos, Helsinki 1999.

Rajavartiotilanteiden hallinnan suunnitelmien tarve raja- ja merivartiostoissa sekä niiden keskeinen sisältö, Mika Sandström, Maanpuolustuskorkeakoulu, maaliskuu 2007, Helsinki.

Valvontatiedon hyödyntäminen merivartioidinnissa, Marko Tuominen, Maanpuolustuskorkeakoulu, Taktiikan laitos, Helsinki, 2002.

### **Kirjallisuus**

Ann Marriner-Tomey, Hoitotyön teoreetikot ja heidän työnsä, Sairaanhoidtajien koulutussäätiö. Vammalan kirjapaino Oy, Vammala, 1994.

Esa Sundbäck, Merivartiointia 75 vuotta, Merivartiolaitoksen ja merivartioston historia 1930-2005, Rajavartiolaitoksen julkaisu, Kainuun Sanomat Oy, 2005.

Ilari Hetemäki, Filosofian sanakirja, Werner Söderström Osakeyhtiö, Porvoo-Helsinki-Juva, 1999.

Jari Rantapelkonen ja Matti Ikonen, Sotataidon jäljillä, Viesti- ja Sähkötekkinen Koulu, Loimaan Kirjapaino Oy, Loimaa 2004.

Lorraine Walker ja K Avant, Teoria- avain hoitotyöhön, Sairaanhoidtajien koulutussäätiö, Vammalan kirjapaino Oy, Vammala 1992

Markku, Iskanius: Operaatiotaidon ja taktiikan opettajan ohje, Maanpuolustuskorkeakoulu, Taktiikan laitos, julkaisusarja 2, Helsinki 1998.

Matti Kosonen ja Juha Pohjonen, Isänmaan portinvartijat, Otavan painolaitokset, Keuruu 1994.

Mika Huttunen ja Jussi Metteri: Ajatuksia operaatiotaidon ja taktiikan laadullisesta tutkimuksesta, Maanpuolustuskorkeakoulun taktiikanlaitoksen julkaisusarja 2, Nro 1/2008, Helsinki 2008.

Mika Huttunen: Näkökulmia taktiikkaan – taktiikan käsite ja taktiikan keinot tulkinnan kohteena, Maanpuolustuskorkeakoulu, Taktiikan laitos, julkaisusarja 3, Taktiikan työpapereita n:o 1/2005, Helsinki, 2005.

Pertti, Alasuutari, Laadullinen tutkimus, Vastapaino, Tampere, 2007.

Suomalaisen kirjallisuuden seura, Nykysuomen sanakirja, osat I, II, III, IV, V ja VI, WSOY:N graafiset laitokset, Porvoo, 1985.

W. Chan Kim ja Renée Mauborgne, Sinisen meren strategia, Talentum, Helsinki, 2005.

### **Lehdet ja artikkelit**

Marianna Suni, Henkilöstöstrategia osana organisaation johtamisjärjestelmää, Paras käytäntö Oy – Best Practice Ltd, Helsinki, 2008.

Vesa Toikka, Taktinen ensihoito lisää poliisien turvallisuutta, Pelastustieto, 8/2004.

### **Muut julkaistut lähteet**

Asetus Suomen aluevesien rajoista annetun lain soveltamisesta, Helsinki, 31.7.1995.

Asetus Merivartiolaitoksesta, Helsinki, 25.4.1930.

Eduskunnan pöytäkirja 14, 7.3.1930, Eduskunnan arkisto

Laki Suomen aluevesien rajoista, Helsinki, 18.8.1956.

Laki Suomen aluevesien rajoista annetun lain muuttamisesta, Helsinki, 3.3.1995.

Laki Merivartiolaitoksesta, Helsinki, 25.4.1930.

Laki Rajavartiolaitoksesta, Helsinki, 15.7.2005.

Laki Rajavartiolaitoksen hallinnosta, Helsinki, 2005.